No. 1678 Zaterdag 26 Februari 1916. 33ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag. Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
Waterkant No 4, Overzijde.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.— Afzonderlijke nummers fl. 0.15. Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50: voor elken regel meer 7½ cts.

Curaçao's Eeuwfeest 1816 — 4 Maart — 1916.

De Inneming van Curaçao op Nieuwjaarsdag 1807.

IV.

Om zich een juiste voorstelling te vormen van hetgeen er nu verder gebeurde, toen de vijandelijke vloot het eene schip na het andere den havenmond binnenvoer, moet men weten, waar de Hollandsche schepen gemeerd lagen.

De *Kenau Hasselaar* van 36 stukken geschut lag met den achtersteven tegenover de batterij van de waag, het tegenwoordige kantoor van de *Spaar- en Beleenbank*, dwars in de haven met de bakboordzijde naar den havenmond gericht, dus iets zuidelijker nog dan waar nu de *Emma brug* ligt. De corvet *Suriname*, van 22 stukken, lag eveneens met bakboordzijde naar den ingang der haven gekeerd even *voorbij* het *Waaigat*, en de niet bemande schoener de *Vliegende Visch* nog een klein eindje *vóór* het *Waaigat*, zoodat de ligging dezer schepen er juist op berekend was, om zoodra zich een vijandelijk schip aan den ingang der haven vertoonde, het onmiddellijk de volle laag te kunnen geven.

Doch als de kat van honk is, dansen de muizen op tafel. De Gouverneur was naar zijn buiten. Kapitein VAN NES, Kommandant van de *Suriname* en luitenant DE QUARTEL waren met verlof van Kapitein EVERTSZ, kommandant van de *Kenau Hasselaar* naar een feestpartij op Otrabanda en ook EVERTSZ was daarheen gegaan. Hij had zich zelf permissie gegeven. Doch 's morgens waren zij nog niet aan boord teruggekeerd.

Volgens hun eigen getuigenis voor het militaire Gerechtshof verklaarden de zeeofficieren, dat, toen zij twee alarmschoten hoorden van het Waterfort, zij in allerijl naar den Waterkant snelden en zich met den meesten spoed naar boord hadden laten roeien. Hier vonden zij alles in beweging. Kapitein luitenant SLOTERDIJK, die tijdelijk het bevel voerde over de *Kenau Hasselaar*, had de manschappen reeds bij de stukken verdeeld en ook de officieren der *Suriname* stonden eveneens reeds gereed tot verdediging.

Tegelijkertijd vertoonde zich het eerste vijandelijk fregat onder Engelsche vlag, doch met een Hollandsche vlag van den voortop, op den hoek van de haven, onmiddellijk gevolgd door een tweede, iets later nog door een derde en eindelijk door een vierde schip, waarop kapt. EVERTSZ onmiddellijk bevel gaf te vuren, welk voorbeeld eveneens door de *Suriname* gevolgd werd.

Doch zonder dit vuur te beantwoorden, liep het eerste fregat, de *Arethusa*, van 44 stukken, onder bevel van BRISBANE, de *Kenau Hasselaar* voorbij tot vlak vóór het *Waaigat*, waar het met loshangende zeilen (om als de aanslag zou misloopen desnoods nog te kunnen retireeren), ging liggen tusschen de *Suriname* en de *Vliegende Visch* in en opende zijn batterijen tegen het fort *Republiek* (*Nassau*).

Nu kwam het tweede Britsche fregat, nog zwaarder dan het eerste (met 60 stukken geschut), de *Latona* onder kapt ARTHUR WOOD, op welk schip de geheele bakboords-kuilbatterij van de *Kenau* speelde

Doch ook dit fregat liep voorbij, nam even voorbij de Breestraat ligplaats met zijn voorsteven naar de Willemstad gekeerd en richtte met zijn stuurboordbatterij schuin op de *Kenau* een verschrikkelijk vuur, waardoor kapt. EVERTSZ sneuvelde. Het derde fregat de *Anson* onder kapt. LYDIARD liep niet alleen de *Kenau* doch ook de *Suriname* voorbij, en ging meer achter in de haven bij de werf liggen, van waar het met zijn achttienponders en 42 pond caronades 1) zoodanig de zooveel zwakkere *Suriname* teisterde, dat in weinige oogenblikken al het want en touwwerk vernield en de masten en koebrug geheel doorschoten werden. Het gevolg was, dat er zulk een schrik onder de bemanning, bijna geheel uit kleurlingen bestaande, ontstond, dat de meesten over boord sprongen en er behalve kapt. VAN NES en luitenant MOCQUÉ, die beiden gekwetst werden, nauwelijks 6 of 7 man over bleven.

In dien toestand koste het den vijand weinig moeite zich van de *Suriname* meester te maken. Kapt. LYDIARD van de *Anson* zelf haalde persoonlijk de vlag van de Corvet neer. Het vierde fregat *Fisgard* onder kapt. WILLIAM BOLTON, dezelfde die 22 Dec. het eiland had opgeëischt, vatte post vlak vóór het fort Amsterdam, schoot van de eene zijde op het fort en met de andere op de *Kenau Hasselaar*. Ondanks de drie dubbele overmacht, het sneuvelen van den opperbevelhebber der marine, en het zwijgen der forten, die alléén reeds den vijand hadden kunnen verpletteren, wilde kapt. luit. SLOTERDIJK, die na den dood van EVERTSZ het commando had overgenomen, van geen wijken weten. Daar men echter in de latere jaren geen Europeanen meer had kunnen bekomen om het scheepsvolk aan te vullen, waren er niet meer dan 50 blanken aan boord der beide schepen, al de overigen waren kleurlingen. Van een bijzonder heldhaftigen natuur schijnen deze niet geweest te zijn. Want al heel spoedig sprong de een na den anderen over boord, onder het geroep, dat ze vermoord werden. Zoo bleef kapt. SLOTERDIJK en zijn officieren slechts met weinigen over.

Toch wilde hij de vlag niet strijken, totdat ten slotte de *Kenau* door de Engelschen met de sabel in de vuist geënterd en na een kort maar hardnekkig gevecht veroverd en de vlag werd neergehaald.

Tot zoover luidt het verhaal door de Hollandsche marineofficieren volgens het rapport, door den Minister van Marine bij Koning Lodewijk den 31 Juli ingeleverd, en volgens de verklaringen door hen voor de Militaire Rechtbank afgelegd.

De omstandigheden in aanmerking genomen, krijgt men den indruk, dat zij zich werkelijk nog kranig gehouden en hun fouten door een heldhaftig gedrag en een ware doods verachting hebben willen uitboeten. Wij hebben dit verhaal niet willen onderbreken door hier en daar een opmerking te maken.

Maar om een onpartijdig geschiedkundig oordeel te kunnen vellen, moet zoowel het vóór als tegen vermeld worden.

Het valt niet te loochenen, dat dit feit van de inneming van Curaçao op dien bewusten Nieuwjaarsdag een schandvlek is in onze nationale geschiedenis. Het ligt daarom wel voor de hand, dat de betrokken personen ieder van zijn kant hun uiterste best gedaan hebben om alles zoo gunstig mogelijk in eigen voordeel in het licht te stellen.

En nu is het wel spijtig, dat er op de nauwkeurigheid van dit relaas wel iets valt af te dingen. Deze verklaringen der zeeofficieren kloppen niet in alles met het verhaal van den lands onderwijzer PHOEL, opgenomen in de *Curaçaosche Courant* van 9 Juli 1825, noch met de gegevens te vinden in de verklaring afgelegd door *Brisbane*, den aanvoerder van het Engelsch eskader (Zie *Cur. Ct.* van 1833, No. 39–42). De eerste zegt, hetgeen ook door M. D. TEENSTRA, *De Nederl. West-Indische Eilanden* dl. II pag. 135 wordt bevestigd en aangevuld, dat de Kommandant der marine C. G. EVERTSZ zich nog op een bal aan de *Overzijde* bevond, *toen de Engelschen reeds binnenliepen*, en zich daarna in allerijl aan boord begaf van zijn fregat, waarvan ook het grootste deel van het scheepsvolk aan wal was. De wachthebbende luitenant, een jonge man, DE VEER geheeten, wilde zijn schip niet zonder verdediging aan den vijand overgeven, vuurde op de Engelschen, hetwelk zij met schrootschoten beantwoordden, waardoor Evertsz *terwijl hij aan boord kwam*, getroffen werd en sneuvelde. Ook uit het getuigenverhoor der Engelsche officieren o.a. van luitenant HIGMAN, aan boord van de *Arethusa*, blijkt uitdrukkelijk, dat er van de Holl schepen *niet gevuurd is, dan nadat de* ARETHUSA *reeds rustig vóór het Waaigat lag.* Kommandant BRISBANE verklaart zelf, dat hij alvorens aan wal te gaan, eerst persoonlijk aan boord van de *Kenau* met eigen hand de vlag heeft neergehaald. Het scheepsvolk had het geschut reeds verlaten, toen BRISBANE daar op het halfdek kwam, en hij gelastte luitenant *de Veer* de vlag neer te halen, die zulks weigerde, maar als krijgsgevangene aan hem zijn degen overgaf.

De *Latona* richtte zijn kanonnen op het fort Amsterdam en de straat ten einde te beletten, dat er menschen zouden trachten zich daar in veiligheid te stellen en ook om te voorkomen dat afwezige manschappen van de bezetting in het fort zouden terugkeeren.

Nog altijd was er geen enkel schot van uit het fort Amsterdam gelost.

Wat was daarvan de reden?

Toen de wachthebbende officier SICKESZ de vijandelijke schepen zag binnenzeilen, stuurde hij onmiddellijk iemand naar den Garnizoenskommandant F. H. PHEIFFER om deze te waarschuwen. Doch ook deze was eerst in den morgenstond en nog wel zwaar geladen van een feestpartij teruggekeerd en had zich nog niet lang ter ruste begeven. „Hij was pas, zegt Teenstra, uit de armen van Bacchus in die van Morpheus overgegaan." De boodschapper had dan ook de grootste moeite om hem te wekken. Maar het beneveld verstand kon er geen begrip van krijgen, dat de vijand reeds binnen de haven was, en PHEIFFER viel weer opnieuw in diepen slaap. Toen hij na eenigen tijd voor de tweede maal gewekt werd, kwam hij eindelijk tot bezinning, toen hij de Engelschen reeds op de muren van het fort zag.

Dat de Engelschen op Jamaica tot in de kleinste onderdeelen van den plaatselijken toestand op Curaçao moeten zijn ingelicht geweest, blijkt reeds terstond uit de prachtige ligplaats, die hun schepen bij het invaren en zonder eenige aarzeling kozen, waardoor zij de Hollandsche schepen in een oogwenk in hun macht kregen. Ook uit andere omstandigheden blijkt nog, hoe nauwkeurig zij hun aanslag hadden voorbereid. Zoo o.a. had BRISBANE op de reis van Jamaica naar hier aan boord van de *Arethusa* een groot aantal stormladders in gereed laten brengen om de muren van het fort te beklimmen. Verder had hij last gegeven, dat alle schepen bij het invaren der haven hun sloepen op sleeptouw moesten hebben, om nadat de Hollandsche oorlogsbodems overmeesterd waren, terstond met het scheepsvolk de forten te gaan bestormen „terwijl op elk schip slechts 30 man met den schipper zouden achterblijven, om in geval van mislukking van den aanslag, de schepen in de lucht te laten vliegen, opdat er in dat geval geen spoor van een Britsch oorlogsvaartuig in handen van den vijand zou vallen." Met andere woorden, ware de aanslag mislukt, dan zou door het in de lucht vliegen van *zes* oorlogschepen ook zeker de geheele Willemstad met Otrabanda en de forten in een puinhoop veranderd zijn.

En de kleinste omstandigheid was voldoende geweest om het zoo roekeloos opgezette plan in de war te sturen.

Het is zeker dat Brisbane den zwaarsten tegenstand van de forten *Amsterdam* en *Republiek* (*Nassau*) verwacht heeft. Want al bleef alles daar rustig, het was te voorzien, dat de bezetting zich daar van den eersten schrik herstellen en hun post bij de kanonnen zou innemen. Brisbane zelf getuigt dan ook, dat hij nimmer in zijn leven zulk een haast gemaakt heeft, als bij die gelegenheid om zoo spoedig mogelijk in het fort Amsterdam te komen.

De stormladders werden tegen de muren gezet en hij zelf was de eerste die de ladder beklom. Hij kwam nog juist bij tijds om te voorkomen dat 200 man, zich zooeven van hun verwarring hersteld en bezig waren zich aan te kleeden en zich gereed te maken om weerstand te bieden. Want juist op dat oogenblik was Kommandant PFEIFFER tot bezinning gekomen en stond met den blooten degen in de hand bij een der schietgaten, waar hem onmiddellijk door Brisbane en zijn mannen de degen ontnomen en hij zelf in arrest werd gesteld.

Feitelijk de eenige tegenstand dien men in het fort ontmoette was van een negersoldaat, die in een der vleugels van het fort op Brisbane zijn geweer afschoot, welke kogel hem door de jaspanden ging.

Brisbane liet hem uit eerbied voor zijn dapperheid ongemoeid, doch kort daarop werd hij door de bemanning van de *Latona* neergeschoten.

In de verwarring hadden eenige officieren en manschappen van het fort gelegenheid gevonden om te ontsnappen en naar het fort *Republiek* op den berg te vluchten en toen

1) CARONADE was een soort kanon in 1774 door een Schotschen geschutgieter CARON uitgevonden. Het was korter en lichter dan het gewone scheepskanon, nam ook minder plaats in en kon door minder manschappen en vlugger bediend worden. Ook kon het kogels van buitengewone zwaarte schieten. Dit soort geschut droeg echter minder vèr en gaf minder treffkans. Ook de KENAU had onder zijn 34 stukken 8 caronaders van 24 ponders.

BOVENWINDSCHE STEMMEN.

II.

St. Martin, 12 Februari '16

KRALENDIJK, de hoofdstad van Bonaire, maakt altijd een zeer vriendelijken indruk. Het complex van kerk, school, fort en gezaghebberswoning, met een dubbele rij flinke huizen, als een lange straat gebouwd, draagt ontegenzeggelijk een echt oud-hollandsch karakter. Onwillekeurig denkt men aan een Zeeuwsch stadje. De oorspronkelijke kolonieten, door de Staten van Zeeland en Zuid-Holland uitgezonden, hebben op hunne stichting den stempel van herkomst gedrukt. De aanblik van Aruba geeft eveneens een dergelijken indruk.

Alles wat tot het Gouvernement behoort, de landskantoren, doktorswoning en ziekenhuis, ziet men langs de zee op den dijk, een *koraalrif*, te samen gebouwd, evenals de voornaamste pakhuizen der kooplieden. Deze plaats wordt dus zeer kenmerkend *Kralendijk* geheeten. Gaat men echter van dezen dijk meer landwaarts in langs een dam tusschen twee stukken land, die meermalen onder water loopen, dan staat men ineens voor een ander middelpunt van kolonisatie en beschaving, de kerk, pastorie en scholen der Roomsch-Katholieke Missie. Kerk en Staat hebben op de Curaçaosche eilanden steeds samengewerkt om de bevolking te ontwikkelen en rustig te laten leven onder een vreedzaam bestuur. Door deze wederkeerige samenwerking werd rust en orde onder de zeer verspreid wonende bevolking zoo goed als nimmer verstoord. Het Gouvernement behoefde geen sterke politiewacht, de beschavende invloed van den Godsdienst maakte de bevolking tot rustige, gehoorzame burgers, ook in de meest armoedige tijden. Die armoedige tijd scheen anders voorbij op Bonaire.

Algemeene verwondering had het op Curaçao gewekt, dat Bonaire geen gelden van het Ondersteuningsfonds meer noodig had, maar dit raadsel werd ons opgelost, toen wij persoonlijk het eiland bezochten. De dividivi had een flinken oogst geleverd, aan hoeden werd geregeld een aardig sommetje verdiend, terwijl de oud Bonairiaansche industrie, de steenbakkerij weer opleefde.

De Heeren Gebr. HERRERA hadden een bestelling van 400.000 klinkers ontvangen van de Petroleumraffinaderij. Ongeveer honderd menschen hadden daardoor werk gekregen. Het is te hopen, dat de steenbakkerij op Bonaire vooreerst niet behoeft te stoppen. Misschien dat de raffinaderij nog meer klinkers noodig heeft, evenwel, het zou al te gewaagd zijn, van dit grootbedrijf alleen, deze volksindustrie te laten afhangen. Zou het niet mogelijk wezen door invloedrijke personen, Kamer van Koophandel en Nijverheid bijv. en de Heeren Consuls, wat reclame te maken voor de Bonairiaansche klinkers in de naburige republieken, of in Suriname. We hebben weleens gehoord, dat dit bouwmateriaal, stevig en duurzaam zooals de klinkers zijn, nu juist niet in de plaatsen ruim voorhanden is. Hoe dikwijls gebeurt het niet, dat onze zeilschepen met weinig vracht en veel ballast uitvaren. Algemeen bekend is het, dat de oude huizen op Curaçao gebouwd zijn van klinkers, als ballast mee genomen uit het Moederland door de schepen, die bij ons vracht kwamen halen. Waarom kan hetzelfde niet in omgekeerde richting plaats hebben? Vracht is er genoeg te halen in Venezuela, Colombia, Santo Domingo, Haiti, maar we hebben er weinig te brengen. Hoe gemakkelijk waren de klinkers mede te nemen! Als de verkoop maar verzekerd is, zal men zeggen. De persoonlijke invloed van onze reeders en scheepskapiteins vermag hier veel. Over het algemeen zijn zij goed bevriend met de voorname kooplieden in den omtrek. Als zij nu eens van de gelegenheid gebruik maakten, wanneer er een groot gebouw moet worden opgetrokken, een kerk, gouvernementsgebouw, of een rijke particuliere woning, de aandacht te vestigen op de Bonairiaansche klinkers, kan het bouwen met gebakken steenen weer in zwang komen. En een oude, Curaçaosche industrie is weer gered, waardoor vele handen werk vinden. Men behoeft maar weinig te reizen op de West-Indische eilanden om te zien, dat oudtijds de voorname gebouwen overal veel klinkers als boog- of ornamentwerk hadden, of soms geheel uit gebakken steen werden opgetrokken. Op die plaatsen, waar slechts hoofdzakelijk met hout wordt gebouwd, zal een steenen huis een voornamen indruk maken.

Curaçao vooruit! Laat ons reclame maken voor onze klinkers, aan de arme bevolking van Bonaire flink werk verschaffen en aan onze eigen zeilschepen wat vracht. We kunnen daar alleen bij winnen.

Slechts door werkverschaffing op eigen bodem kan het wegtrekken onzer bevolking naar den vreemde worden voorkomen. Dat werken in

begon men vandaar op de Engelsche schepen te vuren, waardoor eenige van het scheepsvolk gekwetst en gedood werden.

Wordt vervolgd.

P. A. E.

OORLOG EN ZEDENONTAARDING.

I.

FRANKRIJK.

Met de zware houwen van zijn vernielenden hamer heeft de krijgsgod Mars het op zandgrond opgetrokken gebouw der hedendaagsche decadente beschaving uit elkander geslagen. Zoomin als de vredescongressen zonder sanctie der christelijke zedenleer in staat bleken, een vreedzame samenleving der volkeren te vestigen, konden de beginselen eener valsche cultuur zich handhaven in de vlagen der schrikkelijke werkelijkheid, welke in Augustus 1914 plotseling als een orkaan over Europa begon te varen.

De moed, de wilskracht, de zelfbeheersching, al de mannelijke deugden, welke door een verwijfde en zieke litteratuur als wegwerpsels van den vloer waren geveegd, zijn op de slagvelden teruggevonden als de beste waarden der volkeren. Het geloof in alle twijfels en de spot met alle godsdienstige waarheden zijn gevlucht voor de verschrikkingen van den krijg. De vermoeiende dagmarsch en de stormloop vervingen in het leven van alles behalve soldateske Lebemänner den Tangodans; de matigheid en tucht volgden de bandelooze vrijheid op, die in een krank opvoedingsstelsel door sommigen als een eisch van den vrijen mensch werd gesteld. En nog onlangs roemde de Duitsche vrijzinnige pers als een zegen voor het lichaam de door den vleeschnood afgedwongen vastendagen, die vroeger voor een even fanatieken als tyrannieken maatregel eener heerzuchtige Kerk waren uitgekreten.

Jaren aan jaren heeft de van den christelijken weg geraakte wereld niet willen luisteren naar de boetepredicatiën van den kansel, noch naar vermaningen, in herderlijke brieven van Pausen en Bisschoppen voorgedragen met al de angsten van een vaderhart, met al het gezag van verantwoordelijke bestuurders, en al de vrijmoedigheid der oude profeten. Thans zijn zij in hun worsteling tegen een goddelooze beschaving geholpen door de machtige gebeurtenissen, welke het strafgericht voltrekken over de heidensche zeden, die — hopen wij — voorgoed mogen ondergaan in het oude en verdwijnende Europa.

In het rouwe licht der feiten van dezen oorlog verschijnt ook de ontaarding, die jarenlang en schijnbaar ongestraft is geslopen in de volkszeden, waar zij de ongeboren levens vernietigde of niet tot hun natuurlijke bestemming riep.

Het woord van Von Moltke: „De Franschen verliezen door den achteruitgang der geboorten, elken dag een slag," bleek in dezen oorlog tot een tastbare waarheid te zijn gegroeid. Ware het Fransche volk gezond gebleven en hadde het zijn vruchtbaarheid volgens de regelen der christelijke zedenleer benut, het zou met de offervaardige en intelligente vaderlandsliefde van een dan schier onuitputtelijken voorraad zijner zonen niet enkel de sterke Duitsche weerkracht hebben bedwongen, maar wellicht ook het lot van Europa beslist.

Maar de statistieken van den achteruitgang zijner zeden en dus zijner geboorten teekenen een droevig perspectief in zijn verleden en de nog wordende geschiedenis der Europeesche volkeren. In 1700 vormde Frankrijk onder dezen een derde deel, indien men Rusland uitzondert; in 1800 zonk het tot een vijfde terug, en thans bedragen de 39 millioen Franschen nauwelijks een tiende der 404 millioen Europeanen.

Nog omstreeks 1850 stond Frankrijk met meer dan vijf en dertig millioen zielen op denzelfden bevolkingstrap als Duitschland. Het stond mede op de eerste plaats onder de Europeesche Staten en werd slechts door Rusland met zijn twee en zestig millioen inwoners overtroffen.

In 1906 was het reeds op de vijfde plaats gezonken, daar het gehate Duitschland het toen met ongeveer achttien millioen had overvleugeld en ook Oostenrijk-Hongarije met ongeveer zeven millioen en Brittannië met drie millioen Frankrijk waren te boven gekomen.

Omstreeks 1950 zal Frankrijk, als de ontvolking in dezelfde mate vordert, de laatste plaats onder de groote mogendheden van Europa innemen, daar het dan ook door Italië met twee millioen zal worden overtroffen.

In verhouding daartoe zinkt natuurlijk ook zijn militaire macht. In 1875 waren de strijdkrachten van Frankrijk ongeveer gelijk aan die van Duitschland; in 1911 beschikten de Duitschers reeds over meer dan tweemaal zooveel weerbare mannen als hun Fransche tegenstanders. Zonder bondgenooten kon Frankrijk het dus kwalijk meer wagen, Duitschland met kans op succes aan te vallen.

Men ziet hier in onweersprekelijke feiten de vernederingen en den achteruitgang zijner machtspositie, door Frankrijk beloopen krachtens een tot stelsel georganiseerd vergrijp tegen de christelijke zedenleer.

Helaas moet krachtens datzelfde verzaken aan zijn verheven christelijke roeping Frankrijk ook op economisch gebied, in handel en nijverheid ervan afzien, op de wereldmarkt met Duitschland te wedijveren, daar de Duitschers meer arbeiders hebben en dus ook meer waren kunnen produceeren, waardoor zij den Franschen concurrent van de wereldmarkt kunnen verdringen.

Door de sterke afneming der bevolking, die bijna uitsluitend in geboortevermindering haar oorzaak vindt, trekken er de Franschen in de wereld nauwelijks meer op uit, wijl hun rijk vaderland hun voldoende onderhoud biedt. Tengevolge daarvan zijn zij in vreemde landen als kooplieden niet meer zoo sterk vertegenwoordigd en in tel als vroeger, terwijl Duitschers, Engelschen, Italianen en Belgen als arbeiders en handelslieden hen spoedig verdringen.

Ofschoon men zich in Frankrijk met velerlei lapmiddelen tegen de ontvolking verzet, bleken deze tevergeefsch, daar men 't eenige beproefde middel onbenut liet: terugkeer tot de oude christelijke zedenleer.

Het bevolkingscijfer neemt van jaar tot jaar onverbiddelijk af, zoodat voor bepaalde gedeelten van het land, waar de heidensche levensbeschouwing de christelijke heeft verdrongen, het algeheele uitsterven thans reeds te berekenen valt. In het departement Côte d'Or, dat 357,959 inwoners telt, bedroeg het aantal geboorten 2843, het aantal sterfgevallen echter 3959, zoodat het departement 1116 zielen had verloren. In het departement Yonne met een inwonersaantal van 315,199 beliepen de geboorten 2382, de sterfgevallen 3627, zoodat het een verlies van 1245 zielen heeft te boeken. Zoo gaat het op ontstellende wijze in de ontkerstenende departementen voort. Als er geen verandering in komt, zal Bourgogne bijv. in 126 jaren zijn uitgestorven.

In doorsnee lijdt Frankrijk jaarlijks een verlies van 40,000–50,000 zielen, gedeeltelijk door trek uit andere landen gedekt.

De uitspraak van Von Moltke laat heden dus al het schrijnende van haar waarheid zien.

De oorlog brengt aan de volkeren in herinnering, dat zij niet straffeloos de geboden Gods kunnen overtreden. En opnieuw verkondigt hij den samenhang tusschen volkskracht en christelijke zedenleer, die door een zinkende beschaving uit het oog was verloren, maar die thans in bloedige feiten wordt herschreven. Moge de wreede les tenminste ditmaal begrepen worden, opdat ook hier eindelijk in vervulling ga, dat de vreeze des Heeren het beginsel der wijsheid is!

De Tijd.

Storm en Watersnood in Nederland.

De berichten in de Hollandsche bladen over den geweldigen Storm van 13 en 14 en van 16 Januari zijn nog veel ernstiger en van veel grooter omvang dan ons de telegraaf gemeld heeft.

De eerste orkaan woedde Donderdag 13 Januari en den geheelen volgenden nacht. Zeer verkort geven wij hier eenige details uit de volgende plaatsen.

Rotterdam: Water steeg tot 3,88 M. boven Rott. peil. Hooger dus nog dan bij menscheugenis plaats had. Alle kelders en benedenhuizen tusschen de Hoogstraat en de rivier zijn volgeloopen. Een gedeelte van den spoordijk naar Dordrecht is weggeslagen. De Varkenoordsche polder ondergeloopen. De bewoners zijn gevlucht.

In *IJmuiden* kon dien dag geen enkel schip door de sluizen geschut worden.

Het eiland *Schiermonnikoog*. Waarschijnlijk door een veranderde stroomrichting, geholpen door de aanhoudende N.W. stormen wordt het N. W. deel van ons eiland ontzettend geteisterd. Geheele stukken duin zijn reeds weggeslagen, zoodat aldaar de duinreeks loodrecht op het strand staat. Reeds is deze verwoesting tot het W. deel van de strandboulevard genaderd en is een groot deel daarvan moetenworden weggebroken 't Is te hopen dat deze toestand niet lang meer aanhoudt, opdat dit geheele werk niet worde vernietigd. Het geheel levert een majestueus maar angstwekkend gezicht op, vooral ook, omdat in de nabijheid van deze verwoesting de eerste villa's zijn verrezen, die echter oogenblikkelijk nog geen gevaar loopen.

Durgerdam aan de Zuiderzee. Het zeewater golfde over den dijk en overstroomde het dorp. De huizen zijn ondermijnd, stukken van den dijk weggeslagen. Ter middernacht nam de bevolking de vlucht naar de visscherschuiten in de haven. Overal luiden de klokken ter waarschuwing.

Het fort bij Durgerdam liep onder. Van 's nachts 12 tot 's morgens 8 uur moesten de 60 militairen met dekens over het hoofd op het dak van de bomvrije ruimte in open lucht bivakkeeren. De telefonist van het fort bleef tot 12 uur in actie en gaf telefonisch noodseinen toen hij reeds half in het water zat.

Anna-Paulowna-polder De dijk doorgebroken en 1800 H. A. van den polder zijn ondergeloopen. 750 Militairen zijn hier aan het werk om het gevaar te keeren.

Bij *Purmerend* is de dijk van Katwoude en Monnikendam doorgebroken. Geheel *Broek en Waterland* staat onder water. Duizenden zakken met zand werden aangebracht om de onderdijken te steunen.

De geheele streek tusschen *Edam*, *Monnikendam* en *Volendam* is ondergeloopen. Er is veel vee verdronken. Katwouder- en Zuiderpolder geheel volgestroomd. In Volendam staan alle huizen tot aan het dak onder water. Te *Uitdam* bij *Zuiderwoude* is de zeedijk doorgebroken en de polder overstroomd.

Dezelfde onrustbarende berichten komen van *Zwolle*, *Naarden*, *Amersfoort*, *Hamersveld*, *Hoogland*, *Nijkerk*, *Bunschoten*, *Blaricum*, *Eemnes*, *Heerenveen*, *Winkel* (*N. H.*) *IJselmonde*, *Enkhuizen*. Het is hartverscheurend de berichten van de doorbraken der zeedijken, de overstroomingen, de angst en ellende der arme bewoners te lezen.

Berichten van 17 Januari.

Het eiland Marken heeft ontzettend van den storm en van de overstroomingen geleden.

Het eiland zelf is grootendeels verdwenen en slechts de dijken en hooggelegen buurten zijn weer droog. Veertien huizen zijn totaal vernield, andere staan op instorten, slechts vier woningen bleven onbeschadigd. Bovendien is zoowat de geheele visschersvloot vernietigd. Door den hevigen storm werden de botters op elkaar geworpen, waardoor masten en tuigage werden vernield en de rompen lek geslagen.

Eenige botters werden losgerukt van hun ligplaatsen in de haven en werden uiteengeslagen, andere boven op den zeedijk gezet.

Naar men ons mededeelt, kan tot heden geconstateerd worden, dat er 15 menschen verdronken zijn. Doch het is niet onwaarschijnlijk, dat er nog meerdere slachtoffers zijn te betreuren. Bij Monnikendam zijn reeds een twaalftal lijken van Markers aangespoeld, w. o. een man, met een kind in de armen.

Alle verbinding met het eiland is verbroken.

— Koninklijke belangstelling. — Naar wij vernemen, vertrok Z. K. H. de Prins hedenochtend, vergezeld van adjudant, den 1en luitenant jhr. Backer, naar Marken, ten einde in opdracht van H. M. de Koningin het eiland, hetwelk door den stormvloed zoo zwaar werd geteisterd, te bezoeken.

— Werkkrachten voor Marken.— Men meldt ons van bevoegde zijde: Teneinde de gevolgen van den watersnood op het eiland Marken te keeren, zijn werkkrachten dringend noodig.

Om die reden kan door compagnies- (escadrons batterij-, gort-, detachements-) commandanten aan dienstplichtigen, die op Marken wonen, onverwijld en naar noodzakelijke behoefte verlof worden verleend.

— Van andere plaatsen. — Uit Purmerend wordt gemeld, dat de Zuidpolder geheel blank staat. De polder de Zeevang dreigt onder te loopen. Alles is overstroomd door den hoogen stand van het Noord-Hollandsch Kanaal en de Purmerringsloot. Het dorp Kwadijk is aan beide zijden door militairen afgezet.

Te Purmerend zelf is de toestand zeer ernstig Drie breede watervallen voeren steeds water aan. Het nieuwe stadsgedeelte is voor een groot deel overstroomd. Het hooger gelegen plantsoen houdt het water tegen. Het zuidergedeelte van de stad loopt onder water. De benedenwoningen worden ontruimd.

— Enkhuizen. — Tusschen Andijk en Wervershoofd blijft de toestand zeer critiek. Bij den vuurtoren „De Ven" is geen halve meter breedte van den dijk meer over. Het dijkbestuur van Drechterland is aanwezig. Dag en nacht wordt met 800 man gewerkt om den dijk te behouden.

— In de Zaanstreek. — Overal ziet men niets dan water. Oostzaan ligt geheel in het water. De weg (het weerpad) stond gistermiddag geheel onder. De huizen die beneden aan den dijk staan werden ontruimd. Er wordt eenige vrees gekoesterd, dat in de richting van de Hoog het water de Zaan zal bereiken. Het spoorwegverkeer naar Purmerend was gistermorgen stopgezet en langs dezen weg Hoorn niet te bereiken. Het verkeer werd over Alkmaar geleid. In den middag kwamen nog een paar treinen uit Hoorn via Purmerend aan. Er werd langzaam bij Oostzaan gereden. Het water stond tot aan de rails van den spoorweg.

De Oostzaanpolder is geheel ondergeloopen.

Ook de paden aan de Oostzijde der gemeente Zaandam loopen ten gevolge van het onder water loopen der Oostzanerpolder onder water. De bewoners dier paden worden, zoover noodig, in de scholen ondergebracht. Het water wast 5 à 6 cM. per uur.

— Edam. — In den Nekkerpolder heeft een dijkbreuk plaats gehad. De polder is geheel ondergeloopen, waardoor het water te Edam eenigszins is gedaald. Er zijn hier vijf lijken van om het leven gekomen Markers aangespoeld.

De burgemeester deelde ons gistermiddag mede, dat hij van Zijne Kon. Hoogheid Prins Hendrik een zeer groot aantal dekens en kleeren heeft ontvangen voor de daklozen. Men heeft deze alle kunnen onderbrengen bij de bevolking.

Het vee is in de Luth. en de Ned. Herv. Kerk gestald.

Gisteravond om 8½ uur werd ons nog uit Edam getelegrafeerd, dat er geen oogenblikkelijk gevaar meer is. Indien geen Westerstorm meer komt opzetten, dan schijnt het gevaar geweken.

Roode Kruis-auto's met kleeren, dekens, enz. zijn juist aangekomen.

— Uit Monnikendam meldt men over den dijkbreuk in den Nekkerpolder:

De bevolking wordt ondergebracht in de kerken, scholen en andere gebouwen waar ruimte is. Het Roode Kruis dat hier is aangekomen, vergadert in het Doelenhotel.

— Durgerdam.— De toestand is dreigend.

Men vreest, dat de dijk het niet zal kunnen houden en zal bezwijken. Het geheele land ten noorden van het IJ zou dan onder water loopen. Bij het ministerie van Waterstaat is om bijzondere hulp geseind.

— Volendam.— De toestand is uiterst kritiek. Vele huizen staan op instorten, terwijl de menschen nog op de zolders zitten. Men is druk bezig hen met behulp van bootjes uit hun gevaarlijke positie te redden.

— Uit Eemland. Te Eemnes is thans het grootste gevaar geweken; dank zij het ijverig werken der burgers en militairen, is het thans gelukt

---

Venezuela brengt wel op het oogenblik wat geld aan Bonaire; maar het is en blijft toch een ongezonde toestand als eigen land de eigen bevolking niet onderhouden kan. Vreemde, ruwer zeden worden ingevoerd, veel leelijke ziekten meegebracht, het huiselijk en familieleven wordt geschonden, terwijl bij de groote immoreele nadeelen, de financiëele voordeelen, over het algemeen genomen, zeer gering zijn.

„*Van vreemde smetten vrij!*" zij de leuze. Duizenden onderdanen gingen voor het Koninkrijk der Nederlanden verloren door dien uittocht naar den vreemde. De beteekenis onzer Kolonie zal stijgen bij geregelde toename der bevolking. Groote getallen maken nu eenmaal een grooten indruk. Voor een eiland met 6.000 inwoners zal men niet hetzelfde voelen en doen als voor een eiland met 60.000 menschen. Maar de oorzaak der betrekkelijk geringe toename van het getal bewoners onzer eilanden ligt, in het geregeld wegtrekken van vele jonge krachten. Het is van Koloniaal, ja, van Nationaal belang, de bevolking thuis te houden op de eigen eilanden door haar middelen te verschaffen van bestaan. Als de bevolking van Curaçao 100.000 bedroeg, zou de Kolonie van hooger waarde zijn voor het Moederland, dan nu zij nog geen 60.000 bedraagt. De toename der bevolking onder een geregeld bestuur wijst immers op toename der middelen van bestaan, op groei en bloei van welvaart en nationaal bezit.

* *

Hoe aangenaam werden we verrast, toen de Zeereerw. Heer Pastoor FR. HENDRIKS ons zijn kerk liet zien. De oude St. Bernardus is weer jong geworden. Het Priesterkoor en hoofdaltaar zijn keurig gepolychromeerd. Een oogenblik dacht ik weer in Italië of Spanje te zijn. Het breede, hoogopgaande altaar is als opgetrokken uit de meest verscheiden marmersoorten, misschien wat te rijk om echt te schijnen, maar het geheel maakt een voornamen indruk. Onmogelijk uw oog af te wenden van dat altaar, het is 't hoofdmonument der kerk, dat alle aandacht tot zich trekt. Daar woont de God onzer Tabernakelen. Het altaar beheerscht de geheele kerk. Zelden zag ik mooier beeld van St. Bernardus. Het heeft wel eenige overeenkomst met het beroemde Bruno beeld in het Carthuiserklooster van Burgos in Spanje. De verstorven monniksfiguur in blanke pij, in overweging starend op doodshoofd en kruis, is een levend beeld van het beschouwend boetvaardig leven. De Duitsche Keizer zeide te Burgos: „Dat beeld spreekt niet, omdat de regel het verbiedt, maar ieder oogenblik verwacht men een woord van dien half geopenden mond en meent men, dat die strak gevestigde oogen u zullen aanzien."

De Katholieken van Bonaire mogen fier gaan op hun altaar en dankbaar wezen jegens hun Pastoor, die hun kerk zoo versierde en verfraaide. Het Katholiek leven bloeit op Bonaire. Vergrooting van het kerkgebouw zal spoedig noodig blijken.

De schildering van Priesterkoor en Altaar werd uitgevoerd door den Eerw. fr. AUGUSTINUS, daarin bijgestaan door den Weleerw. pater Rafaël BÜHRS, toenertijd kapelaan op de Playa.

Na het bezoek aan de kerk gingen we de nieuwe Fraterschool en het Fratershuis bezichtigen. Stom van verbazing zagen we die reeks gebouwen aan, en keken nog eens verwonderd om naar de Zusterschool, waar vroeger ook de jongens school gingen. Zware offers heeft de Apostolisch Vicaris, Mgr. VUYLSTEKE gebracht om die nieuwe school tot stand te brengen, maar Z. D. H. zal wel de overtuiging gehad hebben, dat een afzonderlijke jongensschool hoog noodig was. Het veertig Meter lange gebouw met een breede gaanderij en cementvloer er voor bestaat uit 5 lokalen, waarvan tot dusverre drie waren ingericht tot klas en twee tot patronaatsgebouw met biljart en tooneel. Nu er een vierde Frater is bijgekomen, is ook het vierde lokaal voor klas in gebruik genomen. De jongens zitten ruim en luchtig, de lokalen zijn goed verlicht.

Wat moeten de arme Zusters zich toch beholpen hebben met hun overvolle, opgepropte klassen! En wat een zegen is het voor het onderwijs in het algemeen, nu én meisjes én jongens over meer ruimte kunnen beschikken. Door den aanbouw der nieuwe school werden de Zusters, zoowel als de Fraters geholpen.

Het twee verdiepingen hooge Fratershuis is een waar sieraad voor Bonaire. De twee hoofdblokken van het gebouw worden verbonden door een inspringend gedeelte, waarvóór op de tweede verdieping een gaanderij loopt. Fratershuis, patronaat en klassen worden verlicht door acytelene, terwijl de kerk en pastorie gasgloeilicht hebben.

Op Bonaire is het voor een ieder duidelijk, dat de R. K. Missie geen moeiten ontziet, noch kosten spaart om de algemeene ontwikkeling der bevolking te bevorderen door opwekking van het godsdienstig leven en uitbreiding van het volksonderwijs.

Ons kort verblijf op Bonaire van 's morgens negen tot 's middags drie uur, was een aangename verpoozing na onzen vermoeienden nachtelijken tocht. Met moed sprongen we weer in de loodsboot, die ons terugbracht naar de *Estelle*.

Pr. fr. R. J. C. WAHLEN.

(*Wordt vervolgd*).

het gat in den dijk te dichten, terwijl het 25 meter breede gat in den dijk aan de Gooische Meent zoo goed als gestopt is. De burgemeester der gemeente verleent persoonlijk hulp en maakte zich in de voor de ingezetenen zoo angstige dagen zeer verdienstelijk. Enkele huizen zijn ingestort en veel huisraad en hooi is weggespoeld. De aangerichte schade blijkt zeer groot te zijn.

Te Baarn hebben 60 militairen uit Utrecht den dijk hersteld, waardoor het mogelijk was een groot aantal koeien uit een boerderij te halen. Heden werden nog 50 menschen van den Eemdijk naar Baarn gebracht, alwaar zij een onderdak hebben in de gymnastieklokalen dre openbare scholen.

Vanuit Baarn werden vanwege het gemeenbestuur levensmiddelen gebracht naar de achtergebleven bewoners aan den Eemdijk.

Bunschoten is nog niet anders dan per boot te bereiken; telegrafische en telefonische verbindingen zijn verbroken. Enkele bewoners truchten de omliggende plaatsen te bereiken teneinde levensmiddelen te halen. Een schip voer door een huis, waardoor het geheel instortte. De schippers laten hunne schepen zinken, om stuk slaan te voorkomen.

— Het Watersnoodcomité in actie. Men meldt ons: Door bemiddeling van den gewestelijken commissaris van het Ned. Roode Kruis voor de Provincie Utrecht, J. W. Jorissen te Amersfoort, werd op verzoek van het *Watersnoodcomité* gezorgd, dat Vrijdagnacht naar Nijkerk werden gezonden 300 dekens. Deze waren 10 uur 's avonds uit Amsterdam gezonden en den volgénden morgen 4 uur in Nijkerk, ondanks het hooge water bezorgd door de transportcolonne van het R. K. van Amersfoort.

Gisteren (Zondag) werd op verzoek van den gewestelijken Commissaris in twee auto's door het hoofd comité van het Ned. R. K. gezonden eenige honderden dekens, mannen- en vrouwen-borstrokken, sokken, hemden, enz., hoofdzakelijk bestemd voor de noodlijdenden in Spakenburg en Bunschoten en voor zooveel noodig mocht blijken voor Eemnes en Hoogland.

Deze goederen werden gedeponeerd in het gemeentehuis te Hoogland, vanwaar zij per roeibootjes naar de verschillende plaatsen zijn gezonden.

— Hulp van het Roode Kruis. — Gisterenochtend vertrokken vanuit Den Haag twee groote automobielen, volgeladen met materiaal voor ligging en kleeding, vanwege het Nederlandsche Roode Kruis naar Amersfoort. Vandaar was door den Gewestelijken Commissaris van het Nederlandsche Roode Kruis, dr. Jorissen, dringend om toezending van materieel geseind ten behoeve van de slachtoffers van de overstrooming, ten Noorden en Oosten van Amersfoort.

Een weldadig lid van het Hoofdcomité heeft den voorraad vermeerderd met een flinke hoeveelheid ondergoederen voor vrouwen en kinderen, omdat dit materieel bij het Nederlansche Roode Kruis nog niet voorhanden is.

's Middags te twee uur vertrokken er weder 2 auto's. Thans gold het hulp aan Volendam en omliggende plaatsen, gevraagd door den Gewestelijken Commissaris in Noord-Holland, jhr. van Riemsdijk. Twee automobielen, door welwillende eigenaren ter beschikking gesteld, werden weder met dekens en kleeren beladen en vertrokken, onder de Roode Kruis-vlag naar Edam, waar de inhoud ter beschikking van den burgemeester werd gesteld.

Berichten uit de Kolonie.

✻❁✻❁✻❁✻❁✻❁✻❁✻❁✻❁

Een gedenkdag.

In alle stilte herdenkt Curaçao a. s. Zaterdag den 4den Maart den dag, dat 100 jaar geleden onze Kolonie, na gedurende 9 jaar in het bezit van Engeland geweest te zijn, weer onder het bestuur van Holland kwam.

Reeds in den avond den 27sten Januari 1806 was de *Prins van Oranje* een linieschip van 84 stukken geschut onder bevel van den Commandant-Schout-bij-nacht J. E. LEWE VAN ADUARD en Zr. Ms. Schoener *de Haai*, kommandant H. W. de QUARTEL hier aangekomen met het doel de Kolonie weer van den Engelschen over te nemen. Aan boord van den *Prins van Oranje* bevond zich ook de nieuwe gouverneur, vice-admiraal KIKKERT. Omrede de acte van overgave der kolonie, reeds 9 December door het Engelsch Departement aan den Nederlandschen gezant te Londen afgegeven, nog niet in de kolonie was aangekomen en er bovendien geen Eng. oorlogsschepen in de haven waren om de Britsche troepen weg te brengen, moest de plechtige overdacht nog voorloopig worden uitgesteld. Dit had den 4 Maart 1816 ten 10 uur 's morgens plaats.

De *Curaçaosche Courant* van 8 Maart 1816 vermeldt daaromtrent het volgende:

„Vroeg in den morgen van Maandag 4 Maart werden Nederlandsche troepen naar de verschillende forten gezonden om ze over te nemen.

De eerste saluutschoten werden gelost omstreeks 10 uur, op het oogenblik dat Z. Exc de vice-admiraal KIKKERT de *Prins van Oranje* verliet, en in zijn sloep rondom het schip ging. Precies ten 10 uur kwam Z Exc. vergezeld van den generaal LE COUTEUR (den Engelsche Gouverneur) en de leden van den Raad van politie, voor het Gouvernementshuis, alwaar een publicatie werd afgekondigd, waarbij de inwoners werden ontheven van den eed van getrouwheid aan de Britsche regeering, den 1sten Januari 1807 bij de inbezitneming van het eiland afgelegd.

Hierna verscheen Z Exc. met het gevolg op het balcon van het Gouvernementshuis aan den havenkant en op een gegeven sein — het was een plechtig oogenblik — werd de Engelsche vlag van de forten langzaam neergelaten en rees dadelijk daarop onder saluutschoten op forten en schepen de Hollandsche vlag omhoog, waarop door het volk een vroolijk gejuich werd aangeheven.

De generaal majoor LE COUTEUR en familie werden naar den waterkant begeleid door Z Exc. en de leden van den Raad van politie, van waar zij zich met den sloep van den admiraal aan boord van de *Prins van Oranje* begeven en bij aankomst aldaar met een saluut van 14 schoten werden begroet.

Z. Exc. keerde van den Waterkant op het Gouvernementshuis terug en alstoen had zijn plechtige bevestiging in het bestuur van deze kolonie en onderhoorigheden plaats, en werd vervolgens door onderscheidene ambtenaren de eed voor hun dienstbetrekkingen afgelegd.

De plechtigheid van den dag werd met een algemeene en schitterende illuminatie besloten!

Woensdag den 6 Maart d. a. v. vertrok de *Prins van Oranje* onder bevel van LEWE VAN ADUARD naar Jamaica, om den laatsten Engelschen Gouverneur LE COUTEUR en familie met het vorige Engelsche garnizoen naar Jamaica over te brengen.

✻❁✻❁✻❁✻❁✻❁✻❁✻❁✻❁

Mgr. M. G. Vuysteke.

Juist acht dagen geleden is Mgr. VUYLSTEKE met zijn secretaris Pater Wahlen en fr. Radulfus, inspecteur van het Katholiek Onderwijs, van hun reis naar de Bovenwindsche eilanden op Bonaire aangekomen. Nog dienzelfden namiddag vertrok Mgr. naar de parochie Rincon om daar den Zondag door te brengen en Dinsdags het H. Vormsel toe te dienen. Donderdag was bestemd voor dezelfde plechtigheid te Kralendijk.

Hoogstwaarschijnlijk zal Mgr. morgen, Zondagavond, weer scheep gaan, om Maandagmorgen hier aan te komen, daar a.s. Dinsdag door Mgr. is vastgesteld om het H. Vormsel toe te dienen in de parochiekerk van de H. Anna op Otrabanda en a.s. Vrijdag op Pietermaai.

Een prachtig geschenk.

De Heer Moses N. C. Henriquez geboortig van Curaçao en wonend in Caracas, heeft een prachtig hek geschonken tot afsluiting van de Israëlitische begraafplaats op den berg van Pietermaai, dat een waar sieraad vormt zoowel voor dien doodenakker als voor dien hoofdweg op den berg *Altena*.

Hoog bezoek.

Gisteren morgen bracht de Hoog Edel Gestrenge Heer Gouverneur, vergezeld van zijn militairen adjudant de Heer DE VRIES en den directeur van Openbare Werken den Heer PH. VAN DER BREGGEN een bezoek aan de terreinen van de Raffinaderij op *Asiento* van de *Bataafsche Petroleum-Maatschappij*, waar het gezelschap door den Heer JANSEN, directeur der Raffinaderij, werd rondgeleid en omtrent de verschillende werkzaamheden op de hoogte gesteld.

De Curaçaosche Bank.

In plaats van wijlen den Heer LEON V. LEYBA is benoemd tot mededirecteur van de *Curaçaosche Bank* de Heer C. S GORSIRA J. P. EZN.

Belangrijke Oorlogsberichten.

De inneming van *Erzerum* in Aziatisch Turkije blijkt wel een verovering van den eersten rang te zijn, die vooral door den moreelen indruk een gevoeligen knak aan het prestige van Duitschland en aan het enthusiasme in Turkeije zal toe brengen. Het Russische leger zet de vervolging van het vluchtend Turksch bezettingsleger, voor zoover het ontsnapt is bij de inneming van Erzerum, zonder ophouden voort, daarbij gesteund door de vloot in de Zwarte Zee. Tot nog toe is niets bekend geworden, waar de twee Duitsche generaals von der Goltz en Sanders gebleven zijn.

— Mag men de berichten uit New-York gelooven, — vooralsnog is het verstandig — eenigen reserve in acht te nemen, dan schijnt President Wilson steeds meer geneigd om met meer kracht de eischen tegen Duitschland te handhaven Het heeft er allen schijn van, dat spoedig de diplomatieke betrekkingen met Duitschland zullen verbroken worden.

Het onmiddelijk gevolg daarvan is natuurlijk dat de Duitsche gezant Bensdorff Amerika zal moeten verlaten. Tot een oorlog met Duitschland zal het wel niet komen.

— Een telegram van gisteren meldt een geweldige aanval op het Westerfront in Noord Frankrijk door de Duitschers.

Die aanval begon den 23ste dezer maand en strekt zich uit over een frontlengte van 40 Km. in den omtrek van Verdun, waaraan door 7 duitsche legercorpsen te zamen 280.000 man wordt deelgenomen.

Het telegram spreekt van den *veldslag* bij Verdun. Dit zal dan waarschijnlijk de lang verwachte *doorbraak* zijn De strijd duurt met groote hevigheid voort. Van de uitslag van dezen veldslag hangt zoowel voor Duitschland als Frankrijk onnoemelijk veel af. Het is als de laatste stuiptrekking van Duitschland te beschouwen. Slaagt deze doorbraak dan is het lot van de sterke vesting Verdun ook zeker beslist, want tegen de geweldige 42 c. M. belegeringskanonnen der Duitschers is nog niets bestand gebleken.

En zoodra *Verdun* is gevallen staat langs dien kant ook niets meer den verderen opmarsch naar Parijs in den weg.

Het Koloniaal Archief.

Gisteren morgen is met de *Prins Frederik Hendrik* de Heer Th. MOHREN, oud-hoofdcommies van het algemeen Rijksarchief in den Haag, hier aangekomen. Onze lezers herinneren zich het doel der reis van den Heer MOHREN uit ons artikel van den 15 Januari en het Koninklijk Besluit omtrent ons Koloniaal Archief gepubliceerd in ons vorig nummer.

Wij willen tevens van deze gelegenheid gebruik maken om het artikel van 15 Januari eenigszins te verbeteren en aan te vullen. Den lof, dien wij in dat artikel hebben toegezwaaid aan den eersten Curaçaoschen archivaris, den heer H. J. H. Hamelberg, zal deze voor een gedeelte weer moeten afstaan aan wijlen den Heer Is. DEBROT en den Heer H. J. COHEN HENRIQUEZ, die na het tot stand komen van het Archief-gebouw de verschillende folianten overal bij elkander gezocht en gegerangschikt hebben. Eere aan wien eere toekomt!

Wij heeten den heer MOHREN welkom op Curaçao.

Boekenschouw.

Verklaring van den Nederlandschen Katechismus door D. J. J. DE KOK en W. v. D. HENGEL, dl. III. De Genademiddelen.

Uitgave van C. L. Langenhuyzen. Amsterdam — Rotterdam.

Met dit laatste deel van bijna 400 bladzijden dat de Sacramenten behandelt, is het geheele werk compleet. Vrij uitvoerig, zeer bevattelijk en toegelicht door tal van voorbeelden worden hier de lessen van den Katechismus over de Sacramenten uiteengezet. Voor priesters biedt het een handige leiddraad en ook leeken zullen met vrucht er van gebruik kunnen maken om de leer van het Katholiek geloof grondiger te leeren kennen.

DIETSCHE STEMMEN, *Tijdschrift voor Nederlandsche Stambelangen.*

Onder redactie van PROF. DR. H. D. J. BODENSTEIN, DR. RENÉ DE CLERCQ, F. R COEBS FRZN, MR. W. J. L. VAN ES, enz.

Dit tijdschrift is opgericht, om in deze voor den geheelen Nederlandschen Stam kritieke ure het zuiver Nederlandsche standpunt te belichten.

Nota Bene.

Wegens plaatsgebrek moer het vervolg-artikel over *Groot-Kwartier* met eenige nieuws berichten tot het volgend nummer blijven liggen.

K. W. I. M.

Deze week lagen hier tegelijker tijd drie schepen van de K.W.I.M. in de haven, iets wat wel zelden zal voorkomen. De *Orion*, komende van *New-Port-News*, met kolen geladen, ligt reeds sinds de vorige week Vrijdag in deze haven. De *Columbia*, teruggekeerd van *New-York*, kwam Maandag binnen. Gisteren morgen stevende de *Prins Fredrik Hendrik*, komende van *Amsterdam* via Suriname, onze haven binnen.

De *Orion* lost zijn kolen en neemt vracht over van de *Columbia* van New-York, bestemd voor Suriname en tusschengelegen havens. De *Columbia* gaat weer naar New-York terug.

Wat reeds bij geruchte bekend was, wordt nu ook door de Nederlandsche bladen bevestigd, dat de drie schepen van hetzelfde type, *Venesuela*, *Columbia* en *Ecuador* door de maatschappij van de K.W.I.M. aan een stoombootmaatschappij in Noorwegen verkocht zijn. Nu feitelijk door de groote zandverschuivingen in de *Colebra*-doorsteek van het Panamakanaal voor zeer langen tijd de doorvaart gestremd is, zijn deze schepen bestemd voor de lijn B Amsterdam—Curaçao-Colon eigenlijk ook overcompleet en was het een mooie uitkomst deze drie schepen met aanzienlijke winst te kunnen verkoopen.

Officieele Berichten.

De heer C, S. Gorsira JPEz. is benoemd tot Directeur van de Curaçaosche Bank.

De hoofdvlechtster Josefita Pourier, thans werkzaam op de zusterschool op Sta. Rosa is tevens tijdelijk aangesteld tot hoofd van den nieuw op te richten cursus voor volwassenen op Sta. Rosa; en de vlechtster Josefita Ignacio tijdelijk aangesteld tot hoofdvlechtster aan de zusterschool aldaar.

Aan de postbeamde in het dorp St. John op Saba, Mevr. A. M. Hassell, geb. Every, is op haar verzoek eervol ontslag als zoodanig verleend.

De Directeur van de Curaçaosche Bank C. G. de Haseth Cz. is aangewezen om bij ontstentenis van den Voorzitter, dezen te vervangen.

Posterijen.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven

Paulina Alberto, Luis Busby, Seferina de Bach 2, Theodor Da Costa Gomes, Luis Emelieni V., Avelino Escobar, Abelina Frans, Rafael Garcia Lima, Pedro Herrera F., Filiciano Jacobino, Beamin Jandrup, Mathias Janga, Delfina Martinez, Seferina Peterss, Rosita Wedefort.

Aangetoekende stuk: Luis Emilian.

Drukwerk: José J. Cabrera 2, L. J. van Hoof.

HAVEN-NIEUWS
VAN 19 FEBR. — 4 MAART.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Orion	Daarnhouwer	18 Febr	New-York	27 Febr	Amsterdam
Colombia	G D Nieman	21 „	Lew-York	26 „	No w York
Philadelphia	G W Geodman	24 .	La Guayra	24 „	New York
Merida	A Johanson	23 „	Maracaibo	23 „	Maracaibo
Zulia	S S Smorris	26 „	New York	26 „	Maracaibo
Pr Fr Hendrik	P Koningstein	25 ,	Amsterdam	27 „	New York
Merida	A Johanson	27 „	Maracaibo	28 „	La Guayra
Merida	A Johanson	1 Mrt	La Guayra	2 Mrt	Maracaibo
Zulia	S S Morris	2 „	Maracaibo	2 „	New-York
Caracas	H Hichborn	2 „	New York	2 „	La Guayra
Europa	E Fulle	27 Febr	Colon	27 Febr	Genova

Schoeners	Aankomst	van	Schoeners	Vertrek	naar
Silfide H	19 Febr	Maracaibo	*Maria Leoncita*	19 Febr	Aruba
Abeona H	19 „	Maracaibo	*Viuda Alegre D*	23 „	Sanchez
Estelle H	20 „	Isla Barlov	*Fenix V*	18 „	Maracaibo
Refugio H	20 „	Aruba	*Gaviota V*	18 „	Pto Cabello
Diana V	22 „	VeladeCoro	*Rosa Maria H*	18 „	Aruba
Ana Luisa H	22 „	Rio Hacha	*Maracaibo V.*	20 „	Maracaibo
Rosa Maria H	22 „	Aruba	*Ariminta H*	20 „	Vela de Coro
Juan Luis	23 „	Aruba	*Refugio H*	21 „	Aruba
Maria Leoncita	24 „	Araba	*Estelle H*	24 „	Aruba
Ariminta H	24 „	VeladeCoro	*Amadeo H*	22 „	Aruba
			Nib H	25 .	Vela de Coro
			Diana V	24 „	Vele de Coro
			Maria H	23 „	Maracaibo
			Silfide H	23 „	Jacmel
			Juan Luis H	24 „	Aruba
			Maria Leoncita	25 „	Aruba

Morgen wordt de ESTELLE van Aruba hier verwacht. Waarschijnlijk vertrekt deze schoener a.s. Woensdag naar de Bovenwindsche Eilanden.

Uitvoer

Gedurende het *laatste* kwartaal van **1915** werd er uit deze kolonie uitgevoerd:

Aan Dividivi:

Uit	1000 KG.		*waarde:*
Curaçao 4e kw.	86	fl	5,423
Aruba	124		6,080
Bonaire	235		17,390
Totaal 4e kw.	445	fl	28,893
„ 3e „	153		7,800
„ 2e „	391		19,418
„ 1e „	220		9,780
Totaal 1915	1209	fl	65,891

N.B. Het is bevreemdend, dat ook in dit lijstje de uitvoerwaarde van de dividivi in dit 4e kwartaal over de drie eilanden zoo sterk uiteenloopend wordt opgegeven.

Voor Curaçao komt deze waarde op ± fl 63, voor Aruba op ruim fl 49, voor Bonaire op fl 74 per ton. Waaraan ligt dit? Aan de kwaliteit? Dan zou deze op Aruba al heel slecht zijn. Doch zóó erg is het toch niet. De uitvoerwaarde voor Bonaire opgegeven, komt het dichtst bij de werkelijkheid daar de marktprijs voor dividivi, naar Holland uitgevoerd, in het vorig jaar fl 75 bedroeg.

Aan Phosphaat.

Uit	1000 KG.	*waarde:*
Curaçao 4e kw.	4,770	fl 64,395
Totaal 3e kw.	15,010	195,130
„ 2e „	5,350	69,550
„ 1e „	3,805	49,645
Totaal 1915	28,935	fl 378,720

Aan Steenkolen.

Uit	1000 KG.	*waarde:*
Curaçao 4e kw.	15,300	fl 244,800
Totaal 3e kw.	12,496	198,679
„ 2e „	11,736	163,684
„ 1e „	11,250	156,895
Totaal 1915	50,782	fl 764,058

Aan Zout.

uit	KG.		*waarde:*
Curaçao	165,550	fl	845
Bonaire	1,411,020		4,266
St. Martin	1,174,380		6,381
Totaal 4e kw.	3,750,950		11,492
„ 3e „	2,742,685		10,818
„ 2e „	3,622,100		17,237
„ 1e „	3,483 505		14,035
Totaal 1915:	13,599,230	fl	53,582

De totale waarde van den uitvoer bedroeg in het 4e kwartaal 1915

voor Curaçao	fl 487,328
„ Aruba	101,939
„ Bonaire	34,824
„ St. Martin	9,126
„ St. Eustatius	589
„ Saba	1,844
Totaal 4e kw.	639,150
„ 3e „	738,586
„ 2e „	485,485
„ 1e „	422,090
Totaal 1915:	fl 2,285,311

Buitenland.

De Wintercampagne in Rusland.

De bijzondere correspondent der *Central News* seint:

De winter is begonnen.

De nachten zijn koud; sneeuwstormen woeden uren achtereen; de bodem is hard bevroren en de kleinere rivieren zijn met een dikke ijskorst bedekt. Alleen de wateren van de schoone Dwina stroomen even woest als anders langs hun met ijskristallen bezaaide oevers.

De Duitschers maken dan ook in de buurt Illuxt met koortsachtigen haast voorbereidingen voor den winter.

Loopgraven met speciale betonvloeren worden aangelegd en in de moeraswouden van Illuxt wordt een tweede linie van geduchte versterkingen opgeworpen.

Gevangenen deelen mede dat de vijand „sterke mannen" naar het front van Riga heeft willen zenden. De vroeger gevormde regimenten werden „invalide regimenten" genoemd. Er zijn vele lammen, dooven en bijzienden onder de Duitsche troepen op dit front en de meesten zijn in de 50 jaar oud of jongelingen van 18.

Na de bezetting van de Dwina hebben de Duitschers Koerland verwoest en de streek in een woestenij herschapen, hopende dat zij in Riga een rijke buit zouden vinden. En thans zijn zij gedwongen den geheelen winter in Koerland door te brengen. Vaak vragen de gevangenen zich af, of de Duitschers niet in een val zijn geloopen, en wat gebeuren zal, indien de gebeurtenissen van 1812 zich herhalen en de vijand gedwongen wordt terug te trekken over de naakte troostelooze vlakte van Koerland gedurende de ijskoude wintermaanden.

Op de verlaten en vernielde landgoederen, in de boerderijen en buitenplaatsen ziet men niets dan ingespannen voorbereidingen voor den winterveldtocht. Geheel Koerland wordt door lange rijen loopgraven doorsneden. Ongeveer zes weken geleden werd het verkeer geopend op het smalspoor tusschen Memel en Libau, dat uitsluitend voor het verkeer van troepen en oorlogsmateriaal gebruikt wordt.

Eindelooze militaire transporten trekken van Libau en Goldingen naar het front.

De boerenbevolking wordt tegen betaling gedwongen voor het Duitsche leger te werken en zwaar worden diegenen gestraft die weigeren te gehoorzamen; meermalen is het zelfs voorgekomen dat zij om deze reden uit Koerland werden verbannen. In Juli en Augustus was de „mobilisatie" van alle mannen tusschen de 17 en 38 jaar tot driemaal toe aangekondigd; zij werden in groepen van 200 verdeeld en naar Kowno of naar het front in Koerland gezonden en daar in flagranten strijd met het volkenrecht, gedwongen aan de loopgraven te werken en fourage aan te brengen.

In het begin van October kwam een groep Belgische gevangenen te Mitau aan.

Zij hebben allen gewerkt aan de ijzeren beton–versterkingen, die langs de geheele kust op een afstand van 20 werst van de stad worden aangelegd. Zij zien er uiterst neerslachtig uit; hun kleeren hangen aan flarden. Sommige hebben geen schoenen en moeten hun voeten in lompen wikkelen.

Een groot vliegstation is te Libau ingericht en men is ijverig bezig met den bouw van een geweldige loods, waar onderdeelen van Zeppelins, uit Duitschland aangevoerd, in elkaar zullen worden gezet. Eenige fabrieken van Libau hebben maandenlang voor de Duitschers oorlogsmateriaal vervaardigd.

De ellende onder de bevolking is groot; in spanning verbeiden zij het uur der bevrijding.

De Duitsch-Russische Oorlog.

In een artikel in de *Beurscourant* van Petrograd wordt beloogd, dat de Duitschers reeds lang hadden moeten begrijpen, dat het volk van de bezette streken ten slotte in verzet zou komen tegen hun stelsel van terrorisme. Hun daden van geweld, plundering en moord werden begaan, niet tegen wilde beesten, maar tegen menschelijke wezens. Het gevolg van de wandaden der overweldigers is, dat de Duitschers thans in hun rug rekening hebben te houden met een aantal geweldige benden. De boeren van Wolhynië hebben hun tijd niet voorbij laten gaan en geen dag of nacht verloopt zonder dat een of andere stoutmoedige inval in het vijandelijke kamp plaats vindt. De plaatselijke toestanden begunstigen deze aanvallen. In de moerassen van Pinsk heeft een landeigenaar heele regimenten Wolhynische patriotten in het veld gebracht en in Zuid–Polezië moet de vijand voortdurend op zijn hoede blijven.

Tusschen de veertig en vijftig meer of minder sterke detachementen werken thans in Polezië. Aanvankelijk waren de manschappen meerendeels gewapend met bijlen en hakmessen; slechts enkele droegen geweren. Zij zijn voor het meerendeel boeren uit het district, die elk pad, elken kronkelweg kennen, zoodat hunne operaties steeds met goed gevolg bekroond worden. Na elke raid weten zij hunne bewegingen zoo handig te maskeeren, dat nog nimmer de Duitschers erin geslaagd zijn hen te overrompelen. De meest populaire benden zijn die van Yan Toponitsky, Ignatius, Zabolotko en Igor Okhrimitchouck. De bende van Topolnitzky bestaat uit 40 man, allen voetknechten. Zij begonnen hunne operaties in het dorp Sviatasloky Smoleary in het district Wladimir Volhinek, en gingen vervolgens meer Oostwaarts langs de rivier de Stokbody in de buurt van Kovel. Het hoofd van deze bende is een man op leeftijd. — hij is boven de 50 — een vluchteling uit het gouvernement Kalish. Tot Juli woonde hij met zijn vrouw en tochter in Loubourla, maar de Duitschers overweldigden deze plaats en de vrouw van Topolnitzky werd gedood. Zijn 18–jarige dochter werd gevat en weggevoerd en Topolnitzky vluchtte in de wouden, waar hij mannen ontmoette, die even verbitterde desperados geworden waren als hij zelf.

Alvorens een maand verloopen was, had hij een bende aanhangers gevormd, die zulk een grooten durf ten toon spreidden, dat zij weldra wijd en zijd bekend waren. De mannen die onder dezen geduchten leider werken, zijn niet slechts vastberaden, maar ook uiterst listig.

Op zekeren avond was een boer gevangen genomen door de soldaten van een landweer regiment, dat het dorp Ghenemshanova Vola in de Wladimir Wolhinsk bezet had. Deze man deelde mede, dat hij iets belangrijks had te vertellen en hij werd in tegenwoordigheid van de officieren gevoerd. „Ik weet", zeide hij, waar de bende van Topolnitzky zich schuil houdt." „Waar?" vroeg de officier in wiens tegenwoordigheid hij gebracht was „Ik zelf kan u er heen voeren", zeide de boer. „Zendt een aantal van uwe mannen, doch niet te weinig, want de bende is talrijk. Zij slapen thans en gij kunt ze allen levend vangen."

Het vooruitzicht Topolnitzky en zijne bende, die zulk een beruchtheid verworven hadden, te kunnen vangen, lokte den Duitschen officier zoo toe, dat hij zonder bedenking ongeveer 40 man achterliet en met 150 man den boer vergezelde om den stoutmoedigen bendeaanvoerder te vangen. De boer werd gewaarschuwd, dat hij de doodstraf zou ondergaan, indien hij de Duitschers bedroog. De gids leidde de Duitschers door de moerassen. De Duitscher die naast hem liep, gleed uit en viel en de Mouyik deed een zijdelingschen sprong en verdween in de duisternis. Ter zelfder tijd knalde van weerszijden geweerschoten en bij dozijnen vielen de Duitschers neder, gedood door het vuur van de boeren, die zich aan beide zijden van den weg in hinderlaag hadden opgesteld. Slechts 50 ontsnapten. Ter zelfder tijd werd het dorp, waarin de overige Duitschers zich bevonden door het hoofd der guerrilla in brand gestoken. De Duitsche soldaten snelden uit de hutten, doch geweerkogels floten door de straten en vele soldaten werden gedood. De Duitschers zonden onmiddellijk mannen uit teneinde de oproerige boeren gevangen te nemen, doch geen enkel lid der bende werd gevonden.

Uitvoer van Ammunitie.

Reusachtig zijn de hoeveelheden oorlogsmateriaal en levensmiddelen, die uit Amerika naar Europa gezonden worden.

Van 1 Januari tot 31 October 1915, werden de volgende goederen uit Amerika naar Engeland en zijne bondgenooten verzonden:

Aan paarden, $ 83,812,300; muilezels, $ 20,576,000; corn, $ 14,750,000; meel (naar Engeland alleen) $ 17.000,000; automobielen, $ 12,814,000; koper, $ 93,471,000; katoen naar Frankrijk, $ 35,575,000; naar Duitschland, $ 10,678,000; naar Italië, $ 51,128,000; naar Rusland, $ 17,300,000; naar Engeland $ 148,900,000; ontplofbare stoffen, $ 103,527,000; automobiel-banden, $ 5000000; locomotieven, $ 6000000; prikkeldraad, $ 20,000,000; leder, $ 13,495,000; schoenen en laarzen, $ 21,700,000; vleesch naar Frankrijk, $ 12,400,000; naar Engeland, $ 13,300,000; spek, $ 54,000,000; waarvan $ 30,000,000 naar Engeland ging; hammen, $ 40,000,000; terpentijn, $ 2,000,000; nikkel, $ 5,800,000; gasoline, $ 3,000,000; lichtgevende olie, $ 15,000,000.

Zelfs een millioen is reeds een ontzagwekkend cijfer, maar een milliard gaat de menschelijke bevatting of verbeelding bijna te boven. Wanneer wij bij het nagaan van de kosten van den wereldoorlog zien dat vijftig milliard dollars binnen een jaar tijd uitgegeven of verspild worden, weten wij dat dit vijftig duizend millioen beteekent, maar wij trachten niet verder in de beteekenis dier cijfers door te dringen. Wij krijgen pas een juist begrip wat deze oorlogs schulden van Europa zijn, door vergelijking en door te bepalen hoeveel die schuld per persoon bedraagt. Het aandeel van elke persoon in de openbare schuld der Vereenigde Staten is slechts ongeveer $ 10. Toen de tegenwoordige oorlog begon was de regeeringsschuld van Europa bijna zes en een half maal zooveel, of $ 63 per hoofd. Europa's oorlogsschuld op heden is tot $ 110 per hoofd geklommen en nog een jaar later zal iedere man, vrouw en kind in Europa belast zijn met een schuld van $ 200. Bij het einde van den burgeroorlog waren de Amerikanen belast met een schuld die toen als onrustbarend beschouwd werd, maar het was slechts $ 85 voor ieder inwoner.

Het negende wereldwonder.

Heeft men wel eens ernstig nagedacht over de beteekenis van het wonder, dat in dezen oorlog is tot stand gebracht onder den grond? De loopgraven aan het Westerfront hebben eene lengte van 940 duizend meter. Zoowel de Fransche als de Duitsche loopgraven bestaan uit een driedubbele rij, in verbinding veelal met een dubbele rij van onderaardsche holen, waar de troepen rust kunnen nemen. De gemiddelde diepte dier uitgravingen bedraagt 2 meter maar op sommige plaatsen wel 6 of 8 meter. Dat alles is onderling verbonden door een netwerk van gangen. Om het uit te graven hebben de strijdende legers 150 millioen kubieke meters zand moeten verplaatsen, dus twee en een half maal zooveel als noodig is geweest voor het uitgraven van het Kanaal van Panama.

Wanneer deze hoeveelheid zand werd gevoerd naar Parijs en uitgestrooid over de oppervlakte, zooals deze beschreven wordt door de forten van Parijs, dan zou deze zandmassa reiken tot aan de hoogte van Mont Martre.

Als het Panama-kanaal dus het achtste wonder der wereld genoemd wordt, dan mogen de tegenwoordige loopgraven wel het negende wereldwonder heeten!